

Protocol Samenspelen

Hoevehandboek 5.5.4

Versie: november 2020

Inhoud

Inhoud	2
Inleiding	3
1. Pedagogisch klimaat op De Hoeve	4
1.1. Pedagogisch klimaat en sociale veiligheid	4
1.2. Basisprincipes	4
1.3. Wat zijn onze doelen?	5
2. Hoe bereiken wij onze doelen?	6
2.1. Leerkrachtengedrag	6
2.2. In de stamgroep	7
Heterogene groepen	7
Groepsvorming	7
Dier van de week	8
Samenwerken en samenspelen	8
Kringgesprekken	8
Regels en afspraken	8
Kindgesprekken	8
2.3. In de school	9
Werken in de gang	9
Buitenspelen	10
Overblijven	11
2.4. Kanjertraining	11
2.5. Open communicatie met ouders	11
3. Hoe toetsen wij onze doelen?	13
3.1. Tevredenheidsonderzoeken	13
3.2. Signalering in de stamgroep	13
4. Pesten en grensoverschrijdend gedrag	14

Inleiding

Spelen is leren!

Een Jenaplanschool kenmerkt zich als een school waar veel samen gespeeld wordt. Kinderen leren veel door te spelen. Omdat het een fijne manier van leren is, is het belangrijk dat niet alleen jonge kinderen kunnen spelen, maar ook oudere kinderen uit hogere groepen. Spelen ontspant. In een spel staat het je altijd vrij om te bepalen hoeveel je er van jezelf instopt. Zo kun je in spel ook goed oefenen wat de reacties van anderen zijn als jij je op een bepaalde manier gedraagt. Of kunnen de rollen een keer omgedraaid worden om elkaar beter te leren begrijpen, bijvoorbeeld degene die pest speelt de geplaagde en de geplaagde speelt degene die pest.

Tijdens het samenspelen oefen je voortdurend veel sociale vaardigheden. Je moet je in een ander kunnen verplaatsen, je moet kunnen delen met anderen, je moet kunnen luisteren en je mening durven uiten, elkaar denktijd geven, aanwijzingen opvolgen of geven, je aan afspraken houden etc. Dit gaat niet allemaal vanzelf. Hierin zullen kinderen moeten leren en zichzelf ontwikkelen. Ze hebben hierbij begeleiding nodig van volwassenen. Een fundamentele basis hierbij is een veilige leeromgeving, een goed pedagogisch klimaat waarin je kan en mag leren.

In dit protocol 'Samenspelen' staat beschreven op welke manier we dagelijks werken aan een goed pedagogisch klimaat en een sociaal veilige omgeving voor leerlingen, personeel en ouders/verzorgers.

In hoofdstuk 1 wordt beschreven wat we bedoelen met een 'goed pedagogisch klimaat' en wat onze doelen op dit gebied zijn. In hoofdstuk 2 staat beschreven wat we doen om onze doelen te bereiken. In hoofdstuk 3 is te lezen hoe we onze doelen toetsen. In hoofdstuk 4 wordt beschreven hoe we handelen als er gepest wordt of we te maken krijgen met grensoverschrijdend gedrag.

1. Pedagogisch klimaat op De Hoeve

Dit hoofdstuk gaat over het pedagogisch klimaat op De Hoeve. In paragraaf 1.1. worden eerst de begrippen *pedagogisch klimaat* en *sociale veiligheid* kort toegelicht. Paragraaf 1.2 gaat over de basisprincipes van het Jenaplanonderwijs. Dit is de kern van onze normen en waarden op school. In hoofdstuk 1.3. staan onze doelen op het gebied van pedagogisch klimaat en sociale veiligheid.

1.1. Pedagogisch klimaat en sociale veiligheid

Als leerkracht ben je voortdurend bezig met het creëren van een goede sfeer in je groep. Je zorgt ervoor dat leerlingen zich prettig voelen en met plezier naar school komen. Dit vormt de basis om tot leren en ontwikkeling te komen. Dat geldt niet alleen voor de sfeer in je groep, maar ook voor de sfeer in de gehele school. Het pedagogisch klimaat is *'het totaal aan aanwezige en bewust gecreëerde omgevingsfactoren, dat inspeelt op het welbevinden van het kind waardoor het zich optimaal kan ontwikkelen'* (bron Wikipedia) Onder de term 'sociale veiligheid' wordt verstaan *'de bescherming of het zich beschermd voelen tegen gevaar dat veroorzaakt wordt door of dreigt van de kant van menselijk handelen.'* (bron: Wikipedia) Door een goed pedagogisch klimaat creëer je een 'sociaal veilige' omgeving voor de leerlingen, leerkrachten en ouders. In de rest van dit protocol zullen we spreken van een 'veilig pedagogisch klimaat'.

1.2. Basisprincipes

Belangrijke factoren die van invloed zijn op het pedagogisch klimaat zijn de grondhouding van de leerkracht, de leeromgeving en de relatie tussen leerkrachten, leerlingen en ouders. Als een rode draad lopen hier doorheen de normen en waarden van onze school, die wij als Jenaplanschool in basisprincipes uiteenzetten.

Het Jenaplanonderwijs heeft twintig basisprincipes. Voor de wijze waarop wij naar leerlingen kijken, omgaan met elkaar en onze blik op de maatschappij vormen deze basisprincipes het uitgangspunt. In de basisprincipes vind je het antwoord op de vraag: "Waarom doen we wat we doen, zoals we het doen?" (bron: *Jenaplan, school waar je leert samenleven*)

Alle basisprincipes zijn indirect relevant voor het creëren van een veilig pedagogisch klimaat. Hieronder staan voor dit document de meest belangrijke basisprincipes genoemd.

Basisprincipe 1: Elk mens is uniek, zo is er maar één. Daarom heeft ieder kind en elke volwassene een onvervangbare waarde.

Basisprincipe 2: Elk mens heeft het recht een eigen identiteit te ontwikkelen. Deze wordt zoveel mogelijk gekenmerkt door: zelfstandigheid, kritisch bewustzijn, creativiteit en gericht op sociale rechtvaardigheid. Daarbij mogen ras, nationaliteit, geslacht, seksuele gerichtheid, sociaal milieu, religie, levensbeschouwing of handicap geen verschil uitmaken.

Basisprincipe 4: Elk mens wordt steeds als totale persoon erkend en waar mogelijk ook zo benaderd en aangesproken.

Basisprincipe 6: Mensen moeten werken aan een samenleving, die ieders onvervangbare waarde respecteert.

Basisprincipe 7: Mensen moeten werken aan een samenleving, die ruimte en stimulansen biedt voor ieders identiteitsontwikkeling.

Basisprincipe 8: Mensen moeten werken aan een samenleving waarin rechtvaardig, vreedzaam en constructief met verschillen en veranderingen wordt omgegaan.

Basisprincipe 12: In de school hebben de volwassenen de taak de voorgaande uitspraken over mens en samenleving tot (ped)agogisch uitgangspunt voor hun handelen te maken.

Basisprincipe 14: In de school wordt het onderwijs uitgevoerd in pedagogische situaties en met behulp van pedagogische middelen.

Bron: Jenaplan, school waar je leert samenleven.

1.3. Wat zijn onze doelen?

- Leerlingen, leerkrachten, medewerkers en ouders voelen zich veilig op school. (sociaal, psychisch en fysiek)
- Leerlingen, leerkrachten, medewerkers en ouders weten wat ze kunnen doen ter preventie van onveilige situaties of hoe ze kunnen handelen als het toch onveilig wordt.
- Op de tevredenheidsonderzoeken (zie hoofdstuk 3) scoren wij op het gebied van sociale veiligheid minimaal gelijk aan de benchmark.

2.Hoe bereiken wij onze doelen?

In het Jenaplanconcept staan relaties centraal. Relaties heb je nodig om tot ontwikkeling te komen. Goede relaties binnen de school dragen bij aan een veilig pedagogisch klimaat en een veilig pedagogisch klimaat zorgt andersom weer voor goede relaties. Leerlingen spelen en werken bij ons op school veel samen, waarbij ze rekening houden met onderlinge verschillen en respectvol met elkaar omgaan. Ook de relatie tussen de leerkracht en de leerling is belangrijk. Een leerling moet zich gezien en begrepen voelen door een leerkracht. Daarnaast is een goede en open relatie tussen de leerkrachten onderling en tussen leerkracht en ouders van groot belang. In dit hoofdstuk wordt omschreven hoe wij dit als school vormgeven en wat belangrijke uitgangspunten zijn.

2.1. Leerkrachtengedrag

Basisprincipe 12 maakt duidelijk dat de leerkrachten de sleutel zijn tot het creëren van een veilig pedagogisch klimaat. Zij laten voorbeeldgedrag zien en dragen normen en waarden uit. Dit alles vereist pedagogisch vakmanschap. Het is belangrijk dat leerkrachten steeds bij elkaar te rade kunnen gaan, vraagstukken kunnen bespreken met collega's en bij moeilijke situaties ondersteund worden door de intern begeleiders en de directie. Dit gebeurt tijdens vergaderingen, groepsbesprekingen en ook op informele momenten gedurende de dag. Nieuwe leerkrachten worden gecoacht zodat zij ondersteund worden en leren hoe we op de Hoeve werken. Leerkrachten moeten elkaar op een constructieve en open manier feedback geven, om elkaar op zaken te wijzen en om elkaar scherp te houden.

De leerkrachten zorgen ook voor een veilige pedagogische leeromgeving, die aan de volgende kenmerken voldoet:

- Positieve grondhouding naar de leerlingen
- Duidelijke regels en afspraken waar de leerlingen aan gehouden worden.
- Inzicht in de invloed van je eigen gedrag op de ontwikkeling van de leerlingen.

Een keer per jaar hebben de leerkrachten een functionering- en beoordelingsgesprek met de directie. Hier wordt bovengenoemd leerkrachtengedrag besproken en eventueel plannen gemaakt om zich hierin verder te ontwikkelen.

2.2. In de stamgroep

In de stamgroepen wordt veel gedaan om tot een veilig pedagogisch klimaat te komen. Hieronder worden alle facetten beschreven.

Heterogene groepen

Basisprincipe 16 geeft aan dat er binnen een Jenaplanschool overwegend heterogene groepering is, zowel naar leeftijd, als naar ontwikkelingsniveau. Dit om het leren van elkaar en het zorgen voor elkaar te stimuleren. Binnen onze school is dat ook het geval. De leerlingen werken in heterogene stamgroepen. Een groot voordeel hiervan is, dat het veilige pedagogische klimaat, dat in een stamgroep heerst, met de start van een nieuw schooljaar makkelijk behouden blijft. Een derde van de leerlingen gaat door naar een volgende bouw en er komt een derde nieuwe leerlingen bij uit een voorafgaande bouw. Twee derde van de groep weet dus al goed wat de regels en afspraken zijn en kunnen het huidige pedagogische klimaat vasthouden.

De heterogene groepen zorgen ook voor verschillende posities van een leerling binnen een groep. Iedereen is een jaar de jongste, middelste of oudste. Hierdoor zal de wat meer dominante leerling ook een keer de jongste zijn en minder snel een leiderschapsrol op zich nemen. Of de wat meer teruggetrokken leerling is een keer de oudste en zal zich dan meer durven laten zien.

Als laatste zorgt de heterogene groepsvorming ervoor dat de leerlingen doorgaans drie jaar bij dezelfde leerkracht zitten. Dit komt de relatie ten goede, omdat ze elkaar goed leren kennen.

Groepsvorming

Het is van belang dat de leerlingen elkaar goed leren kennen en er een gevoel van gezamenlijkheid en gezamenlijke verantwoordelijkheid ontstaat in de groep. In het begin van het schooljaar zijn veel activiteiten gericht op kennismaken met elkaar, het maken van duidelijke afspraken over de wijze waarop we met elkaar omgaan en waarop we zorg dragen voor elkaar en de klas. Een cruciale activiteit is het schoolbeginfeest, waarop alle kinderen en leerkrachten twee dagen lang intensief feestvieren met elkaar en zo elkaar meteen heel goed leren kennen.

In de loop van het schooljaar wordt er een duidelijk groepsgevoel gecreëerd met eigen kenmerken, gewoontes en grapjes waarbij de kinderen en leerkracht zich verbonden voelen met die specifieke groep. De eigen dierennaam van de stamgroep en het bijbehorende lied versterken dit groepsgevoel.

Dier van de week

In alle stamgroepen wordt gewerkt met 'het dier van de week'. Dit houdt in dat er één leerling uit de groep centraal staat. Alle leerlingen schrijven een compliment op voor deze leerling. Op het bord hangt een foto van de leerling met daar omheen alle complimenten.

Samenwerken en samenspelen

In de stamgroep wordt dagelijks met elkaar samengewerkt en/of samengespeeld. De leerkracht begeleidt deze samenwerking door oplossingsgerichte gesprekken te voeren met leerlingen, door afspraken te maken en leerlingen te helpen bij de wijze waarop ze met elkaar samenwerken en overleggen. Op deze manier oefenen leerlingen dagelijks sociale vaardigheden in een veilige omgeving.

Kringgesprekken

In een stamgroep vinden regelmatig kringgesprekken plaats over de gang van zaken in de groep. Door hierbij een open houding aan te nemen, te zorgen dat ieder kind zijn of haar eigen mening mag geven en te benadrukken dat ieder mens uniek is en respect verdient, creëert de leerkracht een groepsgevoel waarin ieder kind zichzelf mag zijn. De gesprekken kunnen gaan over het naleven van de taken, regels en afspraken, de wijze waarop men met elkaar omgaat of om meningsvormende gesprekken.

Regels en afspraken

Door de hele school heen hanteren wij de regels en afspraken van de methode Kanjertraining. Deze afspraken staan op posters en zijn de eerste weken van het schooljaar duidelijk in de groepen zichtbaar. Later kan de poster erbij worden gepakt als er een Kanjerles wordt gegeven of de regels en afspraken door een aanleiding worden besproken. Hoe we de Kanjertraining verder inzetten is te lezen in paragraaf 2.5 van dit hoofdstuk.

Kindgesprekken

Twee keer per jaar voert de stamgroepleerkracht een kindgesprek met alle leerlingen. In dit gesprek worden een aantal zaken besproken zoals de ontwikkeling van de leerling met betrekking op de Jenaplanessenties en de cognitieve ontwikkeling. Ook de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerling wordt besproken. Voelt de leerling zich veilig in de groep, heeft de leerling vriendschappen, heeft de leerling het thuis fijn etc. Een vragenlijst, die per bouw is vastgelegd en te vinden is op intranet, geeft een richting aan het gesprek. Maar er is ook ruimte voor leerling om te bepalen waarover er gepraat wordt.

2.3. In de school

Op de Hoeve zijn we samen verantwoordelijk voor een veilig pedagogisch klimaat. Dat betekent dat we allemaal de verantwoordelijkheid hebben om voor elkaar en het schoolgebouw te zorgen. Wanneer er een leerling op school huult, boos is of zich niet aan de regels houdt, is dit niet alleen de verantwoordelijkheid van de leerkracht of de ouder van de leerling. De leerling moet worden aangesproken en geholpen door een leerkracht, conciërge, overblijfmedewerker of een andere leerling dat op dat moment in de buurt is.

Ook op de momenten dat de leerlingen buiten de groepen spelen, werken of vieren, gelden de regels van de Kanjertraining. In alle gangen hangen posters met deze regels, zodat het zichtbaar is dat de regels ook buiten de groepen gelden.

Werken in de gang

In de onderbouw werken groepjes leerlingen iedere werktijd in de onderbouwgang. De leerkrachten van onderbouw zijn hier samen verantwoordelijk voor en houden met elkaar toezicht op de leerlingen. De volgende regels en afspraken gelden:

1. Constructiehoek:

- a. Twee kinderen per klas in deze hoek (lego blokjes)
- b. Per klas 1 soort constructiemateriaal mee naar de klas
- c. Klein materiaal (lego/knex) op de tafel bouwen
- d. Groot materiaal op de grond

2. De knutselhoek:

- a. Twee kinderen per klas in deze hoek
- b. Schort aan (4 x).
- c. Materiaal gebruiken uit de kast

3. Spelletjeshoek:

- a. Aan de tafel in de gang. (Paddenstoel of andere tafel)
- b. Twee kinderen per klas (oranje, dobbelsteen met pion)
- c. Er wordt maar 1 spel aan de tafel gespeeld
- d. Gezelschapsspel wordt gepakt door leerkracht.

4. Knikkerbaan/treinbaan/leeshoek:

- a. 2 kinderen per klas in deze hoeken

Voor een uitgebreide omschrijving van de regels en afspraken over het werken in de gang in de onderbouw, zie document '*afspraken gang*' in de onderbouwmap op intranet.

Ook in de midden- en bovenbouw mogen leerlingen ervoor kiezen om op de gang te werken. Dit gaat altijd in overleg met de leerkracht en het is belangrijk dat als de leerkracht dit toestaat, tijd heeft om toezicht te houden. De volgende regels/afspraken gelden voor de midden- en bovenbouw:

- We lopen rustig in de gang.
- We praten zachtjes op de gang.
- We werken serieus op de gang.
- Je laat je werkplek netjes achter.
- Je werkt alleen op de gang met toestemming van je leerkracht.
- Max. 4 kinderen per stamgroep op de gang, mits er voldoende plek is.
- Per bouw worden de werkplekken afgesproken, iedere bouw werkt in zijn eigen gang/zaal.
- Met een laptop werk je alleen aan een tafel.
- In een leeg lokaal wordt alleen onder begeleiding van een leerkracht/volwassenen gewerkt.

Buitenspelen

De leerlingen van de onderbouw spelen met twee groepen tegelijk buiten op het onderbouwplein. Hierbij zijn altijd leerkrachten van de groep aanwezig om toezicht te houden en begeleiding te geven aan het samen buitenspelen.

De leerlingen van de middenbouw en bovenbouw spelen in de ochtend 15 min. apart van elkaar buiten. Er spelen dus 5 groepen per pauze op het plein, in de voetbalkooi en op het veldje bij de voetbalkooi. Tijdens de middenbouwpauze zijn alle vijf de leerkrachten buiten op het plein om toezicht te houden en begeleiding te geven aan het samen buitenspelen. Tijdens de bovenbouwpauze zijn dit er drie.

Voor en na schooltijd staan bij de onder-, midden- en bovenbouwingang iemand uit het managementteam. Ouders en kinderen kunnen hen aanspreken en zij zien toe op de naleving van de regels op het schoolplein. Bij de onderbouw staan alle leerkrachten buiten om toezicht te houden op het veilig naar huis gaan.

Overblijven

Op de Hoeve maakt een grote groep leerlingen gebruik van de TSO. Dit wordt verzorgd door Kinderopvang Jabadabadoe met een team van vaste overblijfmedewerkers. Tijdens het overblijven gelden dezelfde (Kanjert)regels als onder schooltijd. Mocht er tijdens het overblijven iets zijn gebeurd met of tussen leerlingen, dan wordt dit overgedragen aan de groepsleerkracht. Meer over de samenwerking met Jabadabadoe is te lezen in de school specifieke overblijfinformatie die op school verkrijgbaar is.

2.4. Kanjertraining

In alle bouwen werken we met de Kanjertraining. Deze lesmethode bevordert het onderling vertrouwen tussen de leerlingen en leerkrachten. Vertrouwen is de basis voor het creëren van rust, het stimuleren van sociale veiligheid en een prettig schoolklimaat. Met Kanjertraining leren de leerlingen, leerkrachten en ouders zich op een positieve manier te handhaven in de sociaal stressvolle omstandigheden. Onder het motto: wat je meemaakt is interessant, vervelend of naar, maar hoe je ermee omgaan is belangrijker, dat vormt je. (bron: www.kanjertraining.nl)

Een deel van het team heeft de opleiding 'Kanjerttraining' gevolgd of gaat deze volgen.

Met behulp van de kanjertraining kan de groep geleerd worden welke rol ieder kind speelt in de groep. Door die diverse rollen te benoemen, kinderen nemen in situaties verschillende rollen aan, wordt het kind zich bewust van zijn gedrag en dat van de ander. Als de bewustwording op gang is gekomen, kan een kind ook kiezen voor ander gedrag dat constructiever is.

Elke twee weken wordt een les gegeven vanuit de methode. Daarnaast worden de spellen uit de Kanjerklapper ingezet. Ook worden kinderen aangesproken op gedrag door middel van de "Kanjertaal".

Elke bouw heeft een aanspreekpunt die het werken met de Kanjertraining volgt.

2.5. Open communicatie met ouders

Om een kind datgene te geven wat het nodig heeft, is een goede samenwerking met de ouders nodig. We vragen ouders betrokken te zijn bij de schoolontwikkeling van hun kind. Zonder de betrokkenheid van ouders kan de school niet de ondersteuning bieden die nodig is. Wanneer ouders signalen opvangen dat het niet goed gaat met een kind,

zijn zij altijd welkom op school. Vanzelfsprekend neemt school contact op met ouders wanneer er zorgen zijn over de ontwikkeling van een kind.

In het document '*de relatie tussen ouders en school*' in het Hoevehandboek 5.18 staat specifiek omschreven hoe we vorm geven aan het bereiken van een open communicatie met ouders.

3. Hoe toetsen wij onze doelen?

Wij doen op verschillende wijzen onderzoek naar de sociale veiligheid binnen de school. Hiermee toetsen wij of de leerlingen, personeel en ouders zich voldoende veilig voelen op school en of we de doelen die we ons stellen halen. Ook signaleren de leerkrachten op groepsniveau en individueel niveau of leerlingen zich prettig voelen en zich op sociaal-emotioneel gebied voldoende ontwikkelen.

3.1. Tevredenheidsonderzoeken

Het tevredenheidsonderzoek onder de leerlingen (vanaf groep 6), ouders en personeel wordt één keer in de twee jaar afgenomen. Deze onderzoeken zijn ontwikkeld om een gerichte bijdrage te leveren aan kwaliteitsbeleid, leerling-, ouder en personeelsbetrokkenheid en de marktpositie van de school. Voor de doelen uit dit document zijn de onderdelen die betrekking hebben op sociale veiligheid van belang. De scores en aanbevelingen van deze onderdelen zullen na afname naast de doelen gelegd worden. Er wordt bekeken of de doelen gehaald zijn. Deze analyse wordt in een verslag vastgelegd en eventuele actiepunten uitgezet of doelen bijgesteld.

3.2. Signalering in de stamgroep

Voor het volgen van de sociaal- emotionele ontwikkeling maken de leerkrachten gebruik van het leerlingvolgsysteem via Kanvas voor de groepen 3 t/m 8. De onderbouw vult het leerlingvolgsysteem in via het programma Digikeuzebord.

Twee keer per jaar worden de signaleringslijsten ingevuld en de resultaten besproken in de groepsbespreking.

Als er aandachtspunten zijn zal er een groepsplan of een individueel handelingsplan worden opgesteld, uitgevoerd en vervolgens weer geëvalueerd. Ook het leerlingtevredenheidsonderzoek (de onderzoeksgegevens op groepsniveau) kan aanleiding geven tot het opstellen en uitvoeren van een groepsplan.

4. Pesten en grensoverschrijdend gedrag

Overal waar kinderen samenkomen, wordt er wel eens gepest. Dus ook op de Hoeve. Als team werken we iedere dag aan een veilige sociale omgeving voor alle leerlingen. Als blijkt dat leerlingen elkaar pesten of ouders geven aan dat er gepest wordt, gaan we op onderzoek uit. Wat is er aan de hand? Gaat het om het onvermogen om te spelen, is het plagen of pesten?

Het verschil tussen plagen en pesten kan lastig zijn. Kinderen kunnen plagen ervaren als pesten. Daarom is de ervaring van de ontvanger belangrijk en moet serieus genomen worden. Plagen gebeurt doorgaans spontaan tussen kinderen die elkaar aankunnen. De één maakt een grapje, de ander plaagt terug. Plagen duurt ook nooit lang en is meestal eenmalig. Door af en toe een beetje geplaagd te worden en terug te plagen, bouwen kinderen hun sociale weerbaarheid op.

Pesten is het herhaaldelijk uitoefenen van lichamelijke en/of geestelijke mishandeling door één of meerdere personen gericht op één andere persoon. Bij pesten is er sprake van een machtsverschil. Pesten gebeurt bewust en voor een langere tijd. Het belemmert de ontwikkeling van een kind en is moeilijk te stoppen.

Vormen van pesten zijn:

- Fysiek: slaan, schoppen, knijpen, haren trekken
- Materieel: spullen afpakken of kapot maken
- Verbaal: schelden, vernederen, bedreigen, spotnaam gebruiken
- Relationeel: buitensluiten, roddelen, doodzwijgen
- Digitaal: via computer of telefoon

Pesten wordt in geen enkel geval getolereerd op school. Mocht er een vermoeden zijn of sprake zijn van pesten dan worden de volgende stappen genomen:

1. De leerkrachten vragen aan het kind(eren) wat er is gebeurd.
2. De leerkrachten observeren meerdere keren de kinderen die in verband zijn gebracht met het 'pesten'. Dit doen we in de groep en tijdens vrije situaties (buiten spelen, op de gang, etc.)
3. De leerkrachten bespreken de bevindingen met de kinderen. Klopt het wat de leerkrachten hebben gezien? Wat vinden de kinderen daarvan? Hoe denken de kinderen het probleem op te lossen? We maken de kinderen medeverantwoordelijk voor de oplossing. We bespreken onze bevindingen in de bouwgroep met de andere leerkrachten, met IB-er en directie.

4. Als er sprake is van pesten (dus structureel een ander mishandelen), dan worden ouders, van de pester en de gepeste, ingelicht en het hele team op de hoogte gesteld. Het team is gezamenlijk verantwoordelijk voor een veilige school voor iedereen.
5. De ouders ontvangen dit stappenplan, zodat ze op de hoogte zijn van de stappen die het team onderneemt.
6. Door de leerkracht wordt een hulpplan (sociaal emotionele ontwikkeling) opgesteld voor het kind dat gepest wordt en de kinderen die pesten of meelopen.
7. Het plan wordt besproken met de kinderen en de ouders. De Kanjertraining maakt onderdeel uit van dit plan.
8. Het pesten moet direct stoppen. Dit doen we door alle kinderen uit de groep deelgenoot te maken van het probleem. Als iemand een ander pest, moet je dat tegen een leerkracht (volwassene) zeggen. Het is geen klikken!
9. Iedere week wordt geobserveerd en nagevraagd bij de kinderen hoe het spelen gaat. Het is van belang dat het pesten is gestopt en dat er gewoon spelgedrag voor in de plaats is gekomen.
10. Het hulpplan wordt geëvalueerd en besproken met de ouders.

Mocht het pesten hiermee niet stoppen kan het protocol '*Schorsing en verwijdering*' uit Hoevehandboek 5.12 worden ingezet. Dit protocol treedt in werking als er sprake is van ernstig ongewenst gedrag door een leerling, waarbij psychisch of lichamelijk letsel aan een derde is toegebracht. Dit kan dus ook ernstig ongewenst gedrag zijn richting een andere persoon binnen de school of ander grensoverschrijdend gedrag.